

**«City Transportation Systems» ЖШС
Басқармасының
2022 жылғы « » шешімімен
бекітілді**

**«CITY TRANSPORTATION SYSTEMS» ЖШС-ДАҒЫ
СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚҚА ҚАРСЫ ІС-ҚИМЫЛ
ЖӨНІНДЕГІ НҰСҚАУЛЫҚ**

Нұр-Сұлтан, 2022 жыл

1. Жалпы ережелер

1.1. Осы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл нұсқаулығы сыбайлас жемқорлық сипатындағы ықтимал іс-қимылдардың алдын алуға, сыбайлас жемқорлықтан бас тарту ахуалын қалыптастыруға бағытталған.

1.2. Осы нұсқаулықтың негізгі мақсаты сыбайлас жемқорлықтан бас тартатын және өздерінің лауазымдық міндеттерін орындау кезінде адалдық пен тұрақтылық қағидаттарын қамтамасыз ететін Серіктестік жұмыскерлерінің құқықтық мәдениетін қалыптастыру болып табылады.

2. Терминдер мен анықтамалар

Серіктестік жұмыскері – Серіктестікпен еңбек қатынастарында және ақылы қызмет көрсету шарты бойынша тұратын кез келген жеке тұлға.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл – Серіктестік жұмыскерлерінің сыбайлас жемқорлықтың алдын алу жөніндегі, оның ішінде сыбайлас жемқорлық сипатындағы іс-әрекеттер жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау және кейіннен жою жөніндегі (сыбайлас жемқорлықтың алдын алу) өз өкілеттіктері шегіндегі қызметі.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясат – сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың тиімді жүйесін құруға және сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін азайтуға бағытталған қызмет.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттар – Серіктестік қызметі үшін белгіленген сыбайлас жемқорлықтың алдын алуға бағытталған ұсынымдар жүйесі.

Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін ішкі талдау – Серіктестіктің тиісті құрылымдық бөлімшесінің сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін себептерді анықтау және зерделеу жөніндегі қызметі.

Мүдделер қақтығысы – Серіктестік жұмыскерлерінің жеке мүдделері мен олардың лауазымдық өкілеттіктері арасындағы қайшылық, бұл ретте аталған адамдардың жеке мүдделері олардың өз лауазымдық өкілеттіктерін тиісінше орындамауына әкеп соғуы мүмкін.

Сыбайлас жемқорлық тәуекелі – сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарын жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайлардың туындау мүмкіндігі.

Сыбайлас жемқорлықтың алдын алу – Серіктестіктің тиісті құрылымдық бөлімшесінің алдын алу шаралары жүйесін әзірлеу және енгізу жолымен сыбайлас жемқорлық әрекеттерін жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды зерделеу, анықтау, шектеу және жою жөніндегі қызметі.

3. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы міндеттер

3.1. Нұсқаулықта келесі міндеттерді шешу қарастырылады:

- сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласында бірыңғай саясат жүргізу;
- Серіктестіктің лауазымды адамдары мен жұмыскерлерінің кез келген сыбайлас жемқорлық көріністеріне нөлдік төзімділік түсінігін қалыптастыру;
- Серіктестіктің лауазымды адамдары мен жұмыскерлерін, сондай-ақ

үшінші тұлғаларды сыбайлас жемқорлық қызметіне тарту тәуекелін азайту;

- сыбайлас жемқорлықтың алдын алуға және оған қарсы іс-қимылға, сыбайлас жемқорлық әрекеттерінің салдарын азайтуға және жоюға бағытталған сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттарды әзірлеу және енгізу;

- Серіктестік жұмыскерлерін сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманы, сондай-ақ Серіктестіктің сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы қызметін регламенттейтін ішкі нормативтік құжаттарын қатаң сақтауға тәрбиелеу;

- Серіктестіктің ішкі нормативтік құжаттарында сыбайлас жемқорлық факторларының болуына жол бермеу;

- жұмыстарды орындау және қызмет көрсету кезінде ашықтықты, адал бәсекелестікті және объективтілікті қамтамасыз ету.

3.2. Нұсқаулықта атқаратын лауазымына, атқаратын функциялары мен жұмыс мерзіміне қарамастан, Серіктестік жұмыскерлеріне және өтеулі қызмет көрсету шарты бойынша жұмыс істейтін жұмыскерлерге қолданылатын жалпыға міндетті нормалар мен ережелер қамтылады.

4. Сыбайлас жемқорлықтың алдын алу және оған қарсы іс-қимыл жөніндегі шаралар

Серіктестік қызметінің сыбайлас жемқорлық тәуекелі туындауы мүмкін бағыттары:

- 1) сыйлықтар және өкілдікті шығыстар;
- 2) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелерінде үшінші тұлғаларды тарту;
- 3) жұмыскерлерге және мемлекеттік қызметшілерге теңестірілген адамдарға төлемдер;
- 4) демеушілік және қайырымдылық көмек көрсету;
- 5) Серіктестік қызметі шеңберінде мәмілелер жасау, тауарларды, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерді мемлекеттік сатып алуды жүргізу;
- 6) персоналды басқару;
- 7) ішкі құжаттардың қаржылық және заңдық сараптамасы.

4.1. Сыйлықтар және өкілдікті шығыстар

1.1.1. Серіктестік іскерлік сыйлықтармен алмасуды және өкілдікті, оның ішінде іскерлік қонақжайлылық шығыстарын жүзеге асыруды бизнесті жүргізудің қажетті бөлігі және жалпы қабылданған іскерлік практика деп таниды. Серіктестік іскерлік сыйлықтар мен іскерлік қонақжайлылық шығыстарына қатысты адалдық пен ашықтық ахуалын көтермелейді.

1.1.2. Серіктестік жұмыскерлеріне төменде көрсетілген жағдайларда кез келген сыйлықтарды/іскерлік қонақжайлылық белгілерін/өкілдікті шығыстарды ұсынуға, уәде беруге, сыйлауға, беруге, талап етуге, сұрауға, қабылдауға тыйым салынады:

- егер бұл әрекеттерсіз қолайлы салдардың басталуы іске асырылмайтындай болып көрінсе, Серіктестіктің қызметін сақтауға, кеңейтуге немесе оңтайландыруға немесе қандай да бір артықшылық немесе пайда алуға әсер ететін

шешімдер қабылдауға іріктеп әсер етудің тікелей немесе жанама мақсаты бар болса;

- Серіктестік атынан емес, жұмыскердің атынан берілсе;

- сыйлықтар немесе өкілдікті шығыстар немесе қонақжайлылық туралы ақпарат ашылған жағдайда Серіктестік пен оның жұмыскерлері үшін беделдік немесе өзге де тәуекел туғызса;

- қолма-қол ақша немесе қолма-қол ақшасыз ақша қаражаты, бағалы қағаздар, бағалы металдар болып табылса немесе ақша қаражатының және/немесе сәнді заттардың өзге де түрлерін немесе баламаларын білдірсе;

- тақырып, күн және нақты жағдай тұрғысынан ақылға қонымды болмаса.

1.1.3. Серіктестік жүзеге асыратын сатып алудың кез келген әлеуетті қатысушысынан сыйлықтар мен қонақжайлылық белгілерін қабылдауға тыйым салынады. Іскерлік сыйлыққа немесе іс-шараға осы Нұсқаулықтың талаптарына сәйкес күмән туындаған кезде Серіктестік жұмыскері тікелей басшымен, жетекшілік ететін Серіктестік басшысымен және/немесе қауіпсіздік бөлімшесінің басшысымен кеңесуі қажет.

4.2. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелерінде үшінші тұлғаларды тарту

4.2.1. Серіктестік үшінші тұлғаларды тартудан және Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасының қағидаттары мен талаптарын, осы Нұсқаулықты бұзатын немесе Серіктестік үшін іскерлік беделін жоғалту қаупін тудыратын әріптестермен бірлескен кәсіпорындарға қатысудан қалыс қалады.

4.2.2. Үшінші тұлғалармен іскерлік ынтымақтастықты бастау немесе жалғастыру немесе бірлескен жобаларға қатысу туралы шешім қабылдағанға дейін Серіктестіктің үшінші тұлғаларды тартуға бастамашы болған тиісті құрылымдық бөлімшелері:

а) Серіктестік қызметінің бағыттарын регламенттейтін ішкі нормативтік құжаттарда белгіленген рәсімдерді қатаң сақтау;

б) келесі рәсімдерді жүргізу арқылы бірлескен жобалар бойынша әріптестер туралы қызметте сыбайлас жемқорлықтың ықтимал көріністері туралы жалпыға қолжетімді ақпарат жинауды жүзеге асыру;

в) өзінің сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясаты мен рәсімдерінің болуы туралы мәліметтер алу, серіктестің сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы өзара ынтымақтастықты жүзеге асыруға дайындығы;

г) іскерлік беделдікті және мүдделер қақтығысының болмауын тексеру;

д) жалған кәсіпкерлік, сенімділік, салықтық және өзге де берешектің болуы тұрғысынан мәліметтер алу бойынша шаралар қабылдауы тиіс.

4.2.3. Серіктестік бірлескен жобалар бойынша үшінші тұлғалармен және серіктестермен олардың тарапынан сыбайлас жемқорлық көріністері анықталған жағдайда мәмілелерді бұзу құқығын өзіне қалдырады.

4.2.4. Бірлескен жобалар бойынша үшінші тұлғалар мен серіктестерді осы Нұсқаулықтың қағидаттары мен талаптары туралы хабардар ету.

4.2.5. Серіктестік бірлескен жобалар бойынша үшінші тұлғалардың және

серіктестердің сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясат пен рәсімдерді, сондай-ақ мінез-құлық стандарттарын қабылдауын құптайды.

4.3. Мемлекеттік қызметшілерге теңестірілген жұмыскерлер мен тұлғаларға төлемдер

4.3.1. Серіктестік өз бетінше немесе өз жұмыскерлері арқылы жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамдар, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдар, сондай-ақ оларға теңестірілген адамдар, олардың жақын туыстары үшін Серіктестік үшін коммерциялық артықшылықтар алу мақсатында кез келген шығыстарды, оның ішінде көлікке, тұруға, тамақтануға, ойын-сауыққа, PR-науқандарына және т.б. шығыстарды немесе Серіктестік есебінен олардың басқа пайда алуын төлеуді жүзеге асырмайды.

4.3.2. Серіктестік жұмыскерлері Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасына сәйкес мемлекеттік қызметшілермен өзара іс-қимыл жасау кезінде сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтары үшін дербес жауапты болады.

4.4. Демеушілік және қайырымдылық көмек көрсету

4.4.1. Серіктестік мемлекет өкілдерінің, ұйымдардың немесе өзге де тұлғалардың өз қызметін сақтауға, кеңейтуге немесе оңтайландыруға әсер ететін шешімдер қабылдауына тікелей немесе жанама түрде ықпал ету мақсатында немесе егер мұндай көмек осындай әсер ету әрекеті ретінде объективті түрде қабылдануы мүмкін болса, қайырымдылық, демеушілік және қаржылық көмек көрсетпейді.

Серіктестіктің қайырымдылық және демеушілік көмек көрсетуге арналған шығыстары туралы ақпарат ашық болуы тиіс.

4.4.2. Серіктестік жұмыскерлерге өз атынан қайырымдылық және / немесе демеушілік көмек көрсетуге тыйым салмайды.

4.5. Серіктестік қызметінің шеңберінде мәмілелер жасау, тауарларды, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерді мемлекеттік сатып алуды жүргізу

4.5.1. Тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді мемлекеттік сатып алуды жоспарлау және өткізу кезінде Серіктестік тек қана Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасын басшылыққа алады.

4.5.2. Сатып алу үшін пайдаланылатын ақшалай қаражатты оңтайлы және тиімді жұмсайды, әлеуетті өнім берушілерге Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу туралы заңында көзделген жағдайларды қоспағанда, сатып алуды өткізу рәсіміне қатысу үшін тең мүмкіндіктер береді, сатып алу процесінің ашықтығы мен айқындығын қамтамасыз етеді, сыбайлас жемқорлық көріністеріне жол бермейді, атқарушылық құжаттар бойынша орындалмаған міндеттемелері бар және Борышкерлердің бірыңғай тізіліміне енгізілген әлеуетті өнім беруші және (немесе) ол тартатын қосалқы мердігер (бірлесіп орындаушы) ретінде қатысуға жол бермейді.

4.6. Персоналды басқару

4.6.1. Серіктестік кадрлық шешімдер қабылдау кезінде объективтілік пен адалдық қағидаттарын ұстанады. Жұмыскерді жалдау, бағалау, ілгерілету және жұмыстан шығару кезінде сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін болдырмау мақсатында, Серіктестік:

- персоналды іріктеу мен жалдаудың ашық рәсімдерін және лауазымға тиісті біліктілік талаптарын белгіленген тәртіппен әзірлейді және бекітеді;
- жұмысқа орналасуға үміткерлерді еңбек қатынастарын бастау немесе жалғастыру туралы шешім қабылдағанға дейін олардың сенімділігі мен мүдделер қақтығысының болмауы тұрғысынан тексеруді жүзеге асырады;
- персоналдың қызметін бағалауды жүргізеді;
- жұмыскердің іскерлік қасиеттері мен біліктілігін негізге ала отырып, жоғары тұрған лауазымға жылжыту туралы шешім қабылдайды;
- Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген негіздер бойынша жұмыскермен еңбек қатынастарын бұзу рәсімін жүзеге асырады.

4.7. Ішкі құжаттардың қаржылық және заңдық сараптамасы

4.7.1. Серіктестіктің ішкі нормативтік құжаттарына, оның ішінде бекітуге шығарылатын ішкі нормативтік құжаттардың жобаларына оларда сыбайлас жемқорлықтың (сыбайлас жемқорлық факторларының) туындауы үшін себептер мен жағдайлар жасауға ықпал ететін ережелердің болуы тұрғысынан қаржылық және заңдық сараптама жүргізу және оларды жоюға бағытталған ұсынымдар әзірлеу.

5. Мүдделер қақтығысының алдын алу және реттеу тәртібі

5.1. Серіктестік жұмыскерлері:

- мүдделер қақтығысына байланысты тәуекелдерді іске асырудың алдын алу және оларды реттеу жөнінде шаралар қабылдауға;
- өздерінің қызметтік міндеттерін орындау кезінде Серіктестіктің мүдделерін басшылыққа алуға және олардың жеке мүдделері Серіктестіктің мүдделеріне қайшы келетін оқиғаларды немесе жағдайларды болдырмауға міндетті. Мүдделер қақтығысы (немесе оның туындау мүмкіндігі) туындаған жағдайда осы ақпаратты тікелей басшының, жетекшілік ететін Серіктестік басшысының және Басқарма төрағасының назарына жазбаша нысанда жеткізу.

5.2. Мүдделер қақтығысын болғызбау немесе реттеу мүдделер қақтығысының тарабы болып табылатын Серіктестік жұмыскерінің лауазымдық немесе қызметтік жағдайын, оны белгіленген тәртіппен қызметтік міндеттерін атқарудан шеттетуге дейін өзгертуден және (немесе) мүдделер қақтығысының туындауына себеп болған пайдадан бас тартудан тұруы мүмкін.

6. Сыбайлас жемқорлық сипатындағы әрекеттердің жасалғаны туралы хабарлау

6.1. Егер Серіктестікте Серіктестіктің лауазымды адамы немесе жұмыскері жасаған сыбайлас жемқорлық әрекетінің орын алғаны туралы қандай да бір куәлік болса, бұл туралы өзінің тікелей басшысына, жетекшілік ететін Серіктестіктің басшысына және Басқарма төрағасына дереу хабарлау қажет.

6.2. Өзге жұмыскердің, сондай-ақ үшінші тұлғаның сыбайлас жемқорлық әрекетін жасауға көндіру фактілері туындағанда және/немесе жұмыскерді сыбайлас жемқорлық әрекеттерін жасауға көндіруге қатысты белгілі фактілер немесе күдіктер туралы ақпараты бар Серіктестік жұмыскерлері өзінің тікелей басшысын, жетекшілік ететін басшысын және Серіктестік Басқармасының төрағасын дереу хабардар етуге міндетті.

7. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарын қызметтік тергеп-тексеру

7.1. Серіктестіктегі сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтары туралы барлық хабарламалар бойынша Серіктестіктің тиісті құрылымдық бөлімшелерінің қатысуымен тексеру не қызметтік тергеу жүргізіледі.

7.2. Егер қызметтік тергеп-тексеру нәтижелері бойынша сыбайлас жемқорлық фактісі анықталса, еңбек қатынастарын бұзуға және материалдарды тиісті уәкілетті мемлекеттік органдарға беруге дейін сыбайлас жемқорлықтың кез келген көріністеріне төзбеушілік қағидатын негізге ала отырып, түзету шараларын қабылдау тергеп-тексерудің аяқталуы болып есептеледі.

8. Жауапкершілік

8.1. Серіктестік жұмыскерлері осы Нұсқаулықтың талаптарын мүлтіксіз орындау үшін жауапты болады.

8.2. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарын жасағаны үшін тиісті жауапкершілік шаралары қолданылған Серіктестік жұмыскерлері Қазақстан Республикасының заңды күшіне енген сот актісі бойынша Серіктестікке материалдық залалды өтеуден босатылмайды.

8.3. Нұсқаулықтың талаптарын бұзу Серіктестік жұмыскерінің мәртебесіне сәйкес келмейтін әрекет ретінде қарастырылуы мүмкін және тәртіптік жаза қолдануға негіз болады.

8.4. Нұсқаулықтың талаптарын бұзу Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасын бұзғаны үшін көзделген жауапкершілік шараларын қолдануға әкелуі мүмкін.

9. Қорытынды ережелер

9.1. Осы нұсқаулықты қолданысқа енгізу мерзімі Серіктестік Басқармасы бекіткен күн болып есептеледі.

9.2. Осы Нұсқаулық Қазақстан Республикасының заңнамасына, сондай-ақ Серіктестіктің ішкі нормативтік құжаттарына өзгерістер мен толықтырулар енгізілген жағдайда өзгертілуге жатады. Осы Нұсқаулыққа өзгерістер мен толықтыруларды Серіктестік Басқармасы бекітеді.